

УПУТСТВО ЗА ТУМАЧЕЊЕ И УПОТРЕБУ ПОДАТАКА ИЗ ИЗВЕШТАЈА О РЕЗУЛТАТИМА ШКОЛЕ НА ЗАВРШНОМ ИСПИТУ

Основне информације о завршном испиту

Завршни испит на крају основног образовања и васпитања има сертификациону функцију (ученици су добили уверење о завршеној основној школи), селекциону функцију (резултат на завршном испиту утиче на даље школовање ученика) и евалуациону функцију (на завршном испиту проверава се степен остварености образовних стандарда на крају основног образовања и васпитања).

На завршном испиту који се одржан у јуну 2012. године ученици су полагали два теста – из матерњег језика и математике, а у изузетним случајевима ученици су полагали само један тест. На нивоу Републике тест из матерњег језика решавало је 75.922 ученика, а тест из математике решавало је 75.923 ученика. У целини гледано, проценат излазности на завршни испит износи 98,62%. Укупно 3.746 ученика полагало је завршни испит на једном од шест језика националних мањина.

Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања припремио је појединачне извештаје о резултатима на завршном испиту за сваку школу. Ови извештаји садрже низ података о резултатима генерације која је завршила осми разред у јуну 2012. године. У циљу обезбеђивања услова за правилну употребу презентованих података, за школе је припремљено и упутство које је потребно детаљно проучити.

На основу повратних информација из школа, Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања ће у наредним годинама унапређивати структуру и садржај извештаја, са увођењем нових података о резултатима на испиту.

Зашто су школама потребни извештаји о резултатима на завршном испиту?

Приказани резултати школе на завршном испиту могу бити вишеструко корисни. На основу извештаја свака школа ће моћи да анализира резултате учења у односу на прописане стандарде образовања за два наставна предмета, али и да упореди школска постигнућа са постигнућима на нивоу општине, округа, школске управе и Републике.

Образовна постигнућа ученика један су од најважнијих показатеља остварености циљева и задатака образовања и васпитања, односно квалитета рада сваке школе и предмет су самовредновања рада школе и спољашњег вредновања. Анализа резултата на завршном испиту осигурава да процес

самовредновања у школи буде утемељен на објективним и поузданим подацима и да се развојни приоритети и циљеви ускладе са реалним стањем и потребама. У процесу спољашњег вредновања резултати завршног испита посматрају се као показатељи квалитета рада школе у области квалитета постигнућа ученика и утичу на укупну оцену квалитета рада школе.

Наставницима предметне наставе потребни су подаци о постигнућу ученика у одељењу у коме су предавали, резултати поређења постигнућа са оценама на крају седмог и осмог разреда из српског/матерњег језика и математике, подаци о постигнућима ученика у појединим областима датог предмета, оствареним нивоима постигнућа и успешности ученика на појединачним задацима. На основу анализе ових података наставници могу донети одлуке које се односе на унапређивање њиховог наставног рада.

На основу овог извештаја директори, стручни сарадници, педагошки колегијуми и стручна тела школе могу стећи прецизнији увид у квалитет рада школе, што представља основу за дефинисање интервентних мера и планирање развоја школе.

Како су приказани резултати школе у извештају?

Резултати ученика на завршном испиту у Републици Србији приказани су на начин који омогућава поређење резултата више генерација ученика. Због тога су постигнућа ученика приказана преко скале постигнућа која има просек 500 (АС=500), а стандардну девијацију 100 (СД=100). То значи да је ученик који има постигнуће које одговара националном просеку на овој скали имао 500 поена. Такође, то значи да се у опсегу између 400 и 600 поена (± 1 СД) налази око две трећине ученика у Србији.

Приликом разматрања ових података треба имати у виду да број 500 означава просечно постигнуће ученика које одговара националном просеку, као и да је стандардна девијација 100. Стандардна девијација у појединим општинама указује на степен у којем се ученици у некој општини разликују у погледу постигнућа. На националном нивоу стандардна девијација износи 100 поена, што значи да су у општинама у којима је стандардна девијација већа од 100, разлике између ученика у погледу постигнућа веће него на националном нивоу, а у општинама где је стандардна девијација мања од 100 разлике међу ученицима су мање него на националном нивоу. Дакле, стандардна девијација указује на то у којој мери образовање у појединим општинама утиче да разлике међу ученицима у погледу постигнућа буду мање. Такође, битно је истаћи да је стандардизација података вршена посебно за ученике чији је матерњи језик српски, а посебно за припаднике мањинских заједница због разлике у тестовима које су ученици решавали.

Које податке садржи извештај о резултатима школе на завршном испиту?

Резултати школе на завршном испиту приказани за посебно за српски/матерњи језик и математику. Уколико су ученици одређене школе полагали испит на неком од шест мањинских језика, резултати су приказани посебно за сваки мањински језик.

Извештај за школе садржи следеће целине:

Општи подаци о школи

Основне информације о школи (назив школе, место, општина, развијеност општине, округ, школска управа, број одељења у школи, број ученика осмог разреда, број дечака, број девојчица).

Анализа 1 – поређење постигнућа школе из српског/матерњег језика и математике са просечним постигнућем на нивоу општине, округа, школске управе и Републике

Постигнуће школе из српског/матерњег језика и математике приказано је табеларно и графички, тако да се може упоредити са просечним постигнућем на нивоу општине, округа, школске управе и Републике. У табели се налазе подаци о броју ученика, просечном постигнућу (AC^1) и стандардној девијацији (CD^2), посебно за девојчице и дечаке, а и за све ученике. На основу информација о аритметичкој средини можемо да закључимо какво је просечно постигнуће девојчица у односу на дечаке, школу у целини, затим у односу на општину којој школа припада, округ, школску управу и републички просек. Податак о стандардној девијацији у школи указује на степен у којем се ученици у тој школи разликују у погледу постигнућа. На националном нивоу стандардна девијација износи 100 поена, што значи да су у школама у којима је стандардна девијација већа од 100 разлике између ученика у погледу постигнућа веће него на националном нивоу, а у школама где је стандардна девијација мања од 100, разлике међу ученицима су мање него на националном нивоу. Дакле, стандардна девијација указује на то у којој мери образовање у појединим школама утиче да разлике међу ученицима у погледу постигнућа буду мање.

¹ AC – аритметичка средина

² CD – стандардна девијација

Анализа 2 – поређење постигнућа одељења из српског/матерњег језика и математике

Приказана су постигнућа одељења школе из српског/матерњег језика и математике. У табели се налазе подаци о броју ученика, просечном постигнућу (АС) и стандардној девијацији (СД), посебно за девојчице и дечаке, а и за све ученике. На графиконима су приказана просечна постигнућа из српског/матерњег језика и математике за сва одељења у школи, а црвена попречна линија приказује просечно постигнуће школе. Ова анализа омогућава међусобно поређење просечних постигнућа одељења (најуспешнија и најмање успешна одељења на завршном испиту), као и поређење постигнућа одељења са просечним постигнућем школе (испод или изнад просека).

Анализа 3 – дистрибуција постигнућа ученика из српског/матерњег језика и математике у односу на оцене ученика из ових предмета на крају VII и VIII разреда

Приказана је дистрибуција постигнућа ученика из српског/матерњег језика и математике у односу на оцене из ових предмета на крају VII и VIII разреда. У табелама се налазе подаци о броју ученика, просечном постигнућу (АС) и стандардној девијацији (СД), за девојчице, дечаке, за све ученике и за сваки разред посебно. На графиконима су приказана просечна постигнућа ученика у односу на оцене у VII и VIII разреду за оба предмета. Подаци у овој табели могу се користити за стицање увида у расподелу броја ученика према постигнућима на испиту, а у односу на оцене на крају VII и VIII разреда. Треба обратити пажњу на разлике у просечном постигнућу ученика у односу на оцене на крају VII и VIII разреда. На пример, ако је просечно постигнуће ученика са оценом 5 на крају VII разреда више него просечно постигнуће ученика са истом оценом на крају VIII разреда, то може указивати на необјективност оцењивања. Подаци у овој табели могу указати наставницима и на разлике у критеријумима оцењивања на крају VII и VIII разреда.

Анализа 4 – просечна постигнућа ученика у односу на области предмета

Приказано је просечно постигнуће ученика по областима за сваки предмет. У табели се налазе подаци о просечном постигнућу девојчица, дечака, школе, општине, округа, школске управе и Републике. На графиконима су приказана просечна постигнућа по областима на нивоу школе. Резултати ове анализе могу послужити предметним наставницима да у раду са наредним генерацијама

ученика више пажње и времена посвете оним областима за које се покаже да их ученици нису довољно добро урадили. Дакле, резултати се могу искористити за планирање рада наставника, било да се ради о редовној или припремној настави за полагање завршног испита.

Анализа 5 – приказ постигнућа ученика на нивоу појединачних задатака

Приказана је анализа постигнућа на нивоу задатка, а табела садржи назив области, предвиђени ниво захтева и извор задатка. Такође, табела садржи и проценат ученика који су тачно решили задатак (дечаца, девојчице, школа, општина, округ, школска управа и Република). На графиконима су приказани проценти ученика који су тачно решили задатке из одређене области за оба предмета. Резултати ове анализе дају прецизнију слику постигнућа ученика, јер пружају могућност анализе на нивоу задатка (област, предвиђени ниво, извор задатка). Поред тога, резултати дечака и девојчица у конкретној школи су упоредиви са резултатима ученика на нивоу целе школе, општине, округа, школске управе и Републике.

Анализа 6 – успешност ученика у решавању задатака са основног, средњег и напредног нивоа постигнућа

Приказан је проценат ученика који решавају задатке са основног, средњег и напредног нивоа постигнућа³. Хистограми указују на остварене нивое постигнућа у школи, а црвена попречна линија на очекивани ниво постигнућа. У односу на сваки ниво постигнућа, могу се прочитати подаци о следећем:

- Процент ученика који остварују најмање 5 од могућих 10 поена за задатке са **основног нивоа** (ови ученици имају 5, 6, 7, 8, 9 или 10 поена за задатке са основног нивоа).
- Процент ученика који остварују најмање 4 од могућих 6 поена за задатке са **средњег нивоа** (ови ученици имају 4, 5 или 6 поена за задатке са средњег нивоа).
- Процент ученика који остварују најмање 3 од могућа 4 поена за задатке са **напредног нивоа** (ови ученици имају 3 или 4 поена за задатке са напредног нивоа).

Приликом тумачења добијених података треба имати у виду да очекивани нивои постигнућа подразумевају да најмање 80% ученика решава задатке са основног нивоа, око 50% ученика решава задатке са средњег нивоа и око 20% ученика решава задатке са напредног нивоа.

³ Ниво стандарда за сваки задатак погледати у Анализи 5.